

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Baptistae Bvrgi De Dominio Ser[enissi]mae Genvensis Reip. In Mari Ligvstico Libri. II.

Borgo, Pietro Battista

Romae, 1641

De Liguriæ antiquæ, ac hodiernæ limitibus, ac Lingurum antiquitate. Cap.
II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13096

146 De Dominio Ser.^{na} Gen. Reip.

Ligustico mari reperiuntur. Quod si Græcam
vocabuli originem malimus, ἀπὸ τοῦ λιγυροῦ, seu
λιγύος, denominatam dicemus, quod stridulum
denotat, ac epitheton venti est, quod is potis-
simum in ea regione inter montes, & conual-
lium anfractus strideat, sibiletque; vnde Græci
præternavigantes hanc regionem ideo stridulam
appellarint, vt videmus in Hispanorum, alio-
rumque ad Indias nauigationibus accidisse, qui
regiones cōplures a peculiari quapiam ipsarum
qualitate denominarunt. Aut ideo stridulam re-
gionem dixere Græci, quod eius fluuij, ac tor-
rentes, e montium cacuminibus, per saxa scopu-
losque præcipites, stridorem edant; quod fortasse
innuerunt ij, qui a Ligyro flumine Liguriam no-
men accepisse scripserunt.

1. Henric. See-
phan. Io. Sca-
pul. Conr.
Gefn. alij Gra-
ci Lexicogra-
phi.

*De Liguriæ antiquæ, ac hodiernæ limitibus,
ac Ligurum antiquitate.*

CAP. II.

ED postquam terram attigimus, liceat
tantisper diuertere, & spatium, donec
susceptam fortasse in mari nausæa mo-
lestiam deponamus. Ecquid nausæantibus magis
apposite, quam odoratas Liguriæ oras lustrare?
Neque tamen ideo a proposito declinabimus.
Lignatum, aut aquatum descendisse nos putes,
ad mare mox opportune redituros, quo com-
meatu

meatū recepto, & discussa nausea, nauigemus
 comodius, & maritimo dominio acrius infi-
 stamus. Liguria itaque priscis temporibus haud
 tota Italica fuit: Ipsius namque confinia¹ Mas-
 siliam comprehendebant,² & Transalpini Ligu-
 res a scriptoribus recensentur.³ Lapidarij etiam
 campi, qui inter Massiliam, ac Rhodanum sunt
 (vbi lapidibus pluisse Hercule aduersus Ligures
 dimicante traditum est) in Liguria ponuntur,
 vt⁴ ad Rhodanum eius limites, Occidentem ver-
 sus, protenderentur. In Italia quoque Orientem
 verius latius patebat hæc regio,⁵ Pisæ siquidem
 in Liguribus erant, & Apuani Ligures, agri Pi-
 sani populi, & Luca.⁶ Aunus præterea Liguriæ
 Rex ad Thrasimenum vsque, ac Tyberim
 suum extendebat regnum, quod ait⁷ Silius.

Quæ vada Faunigena regnata antiquitus Auno.

Nunc voluente die Thrasimeni nomina seruat.

Ac proinde ad Tyberim pertigisse Liguriam
 aliqui⁸ contendunt. Ad Septentriones⁹ autem
 Mediolanum in Liguribus positum reperimus.
 Ac tanta sane olim erat Liguria, vt quousque
 se extenderet, determinare haud facile censea-
 mus. Sed in descriptione Italiæ¹⁰ ab Augusto fa-
 cta, Varus ad Occidentem, ad Orientem Macra,
 Padus ad Septentriones, ad Austrum mare Ligu-
 sticum huic regioni, quæ nona appellata est, li-
 mites sunt assignati, Transalpinis populis omif-
 sis, ac Liguriæ nomine intra Italiam redacto.

Ve₃

1. Strab. l. 4.
Iustin. l. 43.
Foliet. histor.
Genuen. l. 1.
2. Liuius l. 41.
Blond. in Li-
gur. & Brac-
cell. in descr.
ors. Ligust.
3. Solin. c. 7.
4. Herod. l. 4.
Scylax in pe-
riplo. Mari-
Heraclicen. in
periegesi. Clu-
uer. Ital. an-
tiq. l. 1. c. 7.
5. Iustin. l. 21.
ijdem Blond.
& Braccell.
6. Landin. ad
11. Aeneid.
Virgil. in ver.
Auno. Clu-
uer. d. c. 7.
7. Lib. 5.
8. Fr. Leand.
nella d. scriz.
della Riviera
di Gen. Foliet.
d. l. 1.
9. Antonin. in
Itin. Procop.
Gothic. lib. 2.
Paul. Diac.
de gest. Long.
l. 2. c. 11.
10. Plin. l. 3.
c. 5. Mela l. 2.
c. 20. Ptolem.
tab. 6. Europ.
Blond. Braccell.
Fr. Leand. &
Foliet. loc. cit.

148 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.

1. Foliet. loc.
cit.

2. Procop.
Gothic. l. 1.
3. Ibid. l. 2.
4. Notit. Imp.
per. Occid.
Päcirol. c. 60.

5. Foliet. loc.
citat.

Verum iterum a ¹ Constantino Magno, seu in
diuisione Italiae paulo ante ipsum facta, Ligu-
riae fines ad Septentriones late prolati sunt for-
tasse ad antiquos; nominibus enim Cenomano-
rum, Boiorum, Insubrum, caeterorumque Gal-
lorum antiquatis, quidquid felicium illorum,
ac late patentium circa Padum camporum Al-
pibus, & Apennino includitur, in duas regiones,
interfluente Adua fluuio, dispersitum est, quod-
que spectat ad Septentriones, Venetis obtigit,
quod ad Austrum, & mare Inferum, Liguribus,
adiacente Orientem versus Aemylia. Sic praeter
Mediolanum, & Nouocomum, & Bergomum,
& Brixia, & Laus Pompeia in Liguria compre-
hensa, & ² Alpes ipsius termini sunt factae; ³ Me-
diolanum vero post ea tempora rursus in Ligu-
ria positum reperitur, vbi ⁴ Consularis Magistra-
tus, qui Ligusticam prouinciam regebat, com-
morabatur. ⁵ Sed cum factum est Italico Regno
a Francis Carolinis initium, regioque fere om-
nis, quae inter Apenninum, & Alpes iacet, Lon-
gobardia nuncupata, Liguriae fines angustiores
sunt redditi, positusque ad Septentriones limes
Apenninus, relictis antiquis caeteroquin confi-
nijs: quae diuisio nostris etiam temporibus du-
rat. Sic Liguriam ab Occidente aperit Varus,
claudit Macra ad Orientem, a Meridie alluit
mare Inferum, ad Septentriones limitat Apen-
ninus, eaque ab vrbe Domina, Genouesato, ap-
pel-

appellatur, regio montosa tota, nisi qua Apen-
 ninus, seu Alpes alicubi a mari recedunt, eiusq;
 latitudo ad XXX. alicubi etiam ad L. M. P. ac-
 cedit; longitudo autem secundum oram mari-
 timam, ab ostio Vari Genuam vsque CXX. M. P.
 est, quæ ora Occidentalis appellatur, quod Vrbi
 ad Occidentem sita sit; inde ad Macræ ostium
 M. P. LXX. quæ Orientalis ora eam ob causam
 dicitur, quod Vrbi ad Orientem solem adiaceat,
 vt oræ totius longitudo sit, ab ostio Vari ad ostiū
 Macræ CXC. M. P. Sterilis olim maiori ex parte
 fuit, & incultas: ideoque incolæ plerumque ex
 pecore, lacteque, ac potione hordeacea viuebant.
 Sola abundabant materia ad naues ædificandas:
 montes siquidem, arboribus referti maximis, ac
 frequentissimis, hanc affatim subministrabant:
 quæ arbores, quod earum crassitudo ingens,
 octo nimirum aliquando pedum esset, ad fabri-
 canda mortaria, & mensas conficiendas, cense-
 bantur aptissimæ. Sic pecora, pelles, mella, na-
 ualem materiam incolæ, ad emporium Genuam,
 e tota Liguria comportabant, indeque exporta-
 bant oleum, & vinum Italicum, cum vini, ac
 picati quidem, & austeri, copiam modicam re-
 gio ferret. Nascebantur item in Liguria equi,
 & muli, quos Gegenios vocauit antiquitas, &
 Lyncurium? (quod electrum appellant quidam,
 atque ex vrina Lynceis congelari comminiscun-
 tur) & Ligusticum, herba satis nota. Sed & tu-

1. Strab. d. l. 4.
 Ioan. Bosm. de
 mor. gent. l. 3.
 c. 19.

2. Dioscor.
 mater. Medi-
 cin. l. 2. c. 73.
 & ibi Mat-
 thiol.
 3. Islem l. 3.
 c. 53.

211

T

nicæ,

150 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.
nicæ, & sagula in Liguria elaborabantur, quæ
dicebantur Ligustica, vt præter agriculturam,
& pastionem, in artificijs non desideraretur in-
dustria; nec deerat aliorum fructuum copia, tam-
etsi frumenti, ac vini regio parum ferax esset,
cum suapte natura terra adeo lapidosa sit, vt
absque saxo vix vlla gleba possit effodi. Nostros
vero temporibus nemora illa arborum maxima-
rum, in iucundissima odoris suauitate fragran-
tia viridaria, citreorum omnis generis, olearum,
palmarum, aliarumque vtilium, ac fructuosarum
arborum, passim sunt conuersa; atque vbi, præ
asperitate, loca coli non possunt, castaneæ satæ
conspiciuntur, vt ne gleba quidem otiosa rema-
neat. Quare tametsi cædis syluis non abundet
Liguria (quod illi obijcit, dum illius montes
sine lignis esse vulgus calumniatur) egeatque li-
gnis, quæ e Corsica, atque aliunde afferuntur;
id accidit, quia præstat ex arboribus fructus,
quam ligna colligere. Vitium vero ea copia est,
& nobilitas, vt vina, quæ ex ijs progignuntur,
in regiones, vel remotissimas exportentur. Sola
Ceres adeo nostro auara est solo, vt externo fru-
mento indigeamus. At quod modicum in Li-
guria nascitur, tanto externum bonitate antecel-
lit, quanto minor eius est copia. Veruntamen
omnia fere, quæ in Liguria proueniunt, exter-
nis eiusdem speciei, odore, ac sapore longe præ-
cellunt. Quid oleum referam, cuius incredibi-
lis

lis copia in Cisalpinam Galliam, ac Germaniam mittitur, quodque omnium est præstantissimum, ut non in Attica, sed in Liguria oleam seuisse, Pallas videatur? Quid vina, quæ in Occidentali ora ad Tabiam, in Orientali ad quinque pagos concinnantur, Apiana, & alia, quæ vernaculo idiomate, *Moscatelli, Amabili, Rossesi* appellantur, generosa adeo, ac suauia, ut præferantur omnibus alijs, & vel a remotissimis populis in delicijs habeantur? Quid Citrea mala, atque Aurantia, & his affines fructus veteribus minime cognitos, quos *Limoni, & Pomi di Adamo*, appellamus, quorum inexhausta pene copia ad externos mittitur? Mutatam sane horridam illam Liguriæ faciem, omnino videmus, quæque sylvæ erant, ac nemora, amœna modo sunt viridaria, quæ suauissimum, ac iucundissimum odorem diffundunt, ut non immerito Italus Poëta asseruerit, Ligusticam oram, quasi perpetuo fruentem vere, semper virentibus citreis, myrtisque aërem grato odore perfundere. Quid dicam de cæteris, quæ saccharo, acetoue condita e Liguria exportantur? Quid de pannis fericis, laneisque, ac cæteris, quæ in Liguria ad incolarum, exterorumque commoditatem præparantur? His igitur aut naturæ benignitate, aut artis industria partis, omnes cunctarum regionum diuitias, deliciasque nostra Liguria absorbit, ut non sit, cur vel felicissimæ Arabiæ odoribus, fructibus, voluptati-

T 2 bus

I. Lodovico
Ariosto Canto
Primo dopo
l'Orlando Furioso.

152 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

bus inuideamus. Sed vnde venerint Ligures, qui hanc regionem primi tenuerunt, maxime inter scriptores cōtrouersum est, quoniam propter antiquitatem incomperta est eius gētis origo: Cumque Ligures Italiae quasdam partes, & Gallie colerent, Dionysius Halycarnasseus ambigit, ex vtra profecti essent patria, videturque *αὐτόχθονες* hoc est, indigenas facere; quare nonnulli ad illorum antiquitatem respicientes, Aborigine, authores Romani generis, Ligurum esse sobolem sunt arbitrati. Quin & Siculos ab Liguribus oriundos esse asserit Thucydides, & tradit Philistus. Berofus autem Chaldaeus, Phaëtonem ex Æthiopia venisse commemorat cum classe, penultimo anno Arelij Septimi Regis Afyriorum (qui iuxta Eusebij Chronicon incidit in annum CIOCCIOCCCVI. ab orbe creato, ante Christum scilicet natum annis ferme CIOCCCCXCIII.) cumque inuenisset omnia ab Aufonijs occupata ad Orientem, & montana a Gallis, & Aboriginibus possessa, planiciem vero a Razenuis Ianigenis habitam, donatum fuisse parte Occidentali, possedisseq; montes, & totum Eridanum, ac deinceps relicto in Liguria filio Ligure, in Æthiopiam fuisse regressum. Porcius Cato, & Sempronius, non ex Æthiopia euocant hunc Phaëtonem, sed eum primum omnium Græcorum ex Attica soluentem aiunt, cum Ligure filio multis ætatibus, ac seculis

1. Dionys. Halycar. antiq. Rom. l. 1.

2. Ibid.

3. Hell. Pelopon. lib 6 in princ. & 10. Eoem. d. c. 19.

4. Apud Dionys. loc. cit.

seculis ante Oenotrium Arcadem colonias cōstituisse in Italico litore, ab ostijs Tyberinis, vsque Nicæam Massiliensium, & in medio portum Ligurnum a filio nuncupasse, ac vltro citroque litus omne Liguriam dixisse. Sed hi Berofus, Cato, atque Sempronius suspectæ sunt fidei, putanturque ab Annio Viterbiensi suppositi; ac reuera cum antiqua Liguria minime quadrant limites ab ipsis assignati, quam vltra Nicæam ad Rhodanum vsque fuisse protensam demonstrauimus; ac præterea nomen illud portus Ligurni non ita priscam redolet originem, cum non Ligurnum, sed Lyburnum appellatum fuisse apud veteres Geographos reperiamus.¹ Strabo autem coniecturam facit, Ligures, quod æneis vterentur scutis, Græcos origine fuisse.² Iustinus contra hoc videtur negare, cum recensens Græcas Italię Ciuitates, in Liguria solas Pisas ait Græcos authores habuisse:³ Sunt, qui Celticæ, ac Theutonicæ originis faciant Ligures, eosq; vna cum Illyricis, Germanis, Gallis, Hispanis, ac Britannis vnius eiusdemq; gentis fuisse, & vnum idemq; habuisse linguæ genus, dialectis tantum varijs distinctum, attestantur, quod confirmant ex quibusdam vocabulis antiquorum Ligurum, quæ cum Teutonicis maxime cōueniunt:⁴ ac sane veteres Ligures ex Ambronibus gente Teutonica se oriundos esse profitebantur. Quidquid sit (nihil enim in re tam dubia, & antiquitatis tenebris

1. Ptolem.
Geogr. l. 3. c. 1.
2. Geograph.
l. 4.
3. Lib. 20.

4. Cluver.
d. c. 7.

5. Plutarch.
in Mario.

154 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.

bris inuoluta determinare possumus) certe anti-
quissimi populi fuere Ligures, & multis ante
bellum Troianum seculis præpotentes, quippe
qui Sicanos, Hispanicam gentem, pulsos, fu-
gatosque finibus arcuere, vnde illi in Siciliam
secedentes insulæ nomen dederūt. Herculi præ-
terea Alcmenæ, ex Hispanijs in Italiam venienti,
sele opposuerunt, acriterq; cum eo dimicârunt.
Et ante Troianorum sub Ænea in Latium ad-
uentum, celebre erat Ligurum Regnum, eoque
ipso tempore, cum Æneas venit in Latium, re-
gnabat in Liguribus Aunus, cuius filium Ca-
milla Volscorum Regina in prælio inter Teu-
cros ac Latinos, interfecit, de quo Poëta:

1. Dionys.
d.l.i.

2. Diodor. Si-
cul. ver. an-
tiq. l. 5. c. 2.

3. Landin. &
Cluver. loc.
cit.

4. Virgil.
Æneid. 11.

Apeninicola bellator filius Auni

Haud Ligurum extremus.

Cumque Æneas ex Italicis populis auxilia col-
ligeret, ab Auno instructam milite classem ha-
buit, de qua modo laudatus Poëta.

5. Ibid. l. 10.

*Non ego te Ligurum ductor fortissime bello
Transferim Cycne, & paucis comitate Cupauo,
Cuius olorina surgunt de vertice pinne.
Crimen amor vestrum, formæque insigne paternæ;
Namque ferunt luctu Cycnum Phæicantis amati
Populeas inter frondes, umbramque sororum,
Dum canit, & mæstum musa solatur amorem,
Canentem molli pluma duxisse senectam,
Linquentem terras, & sidera voce sequentem.
Filius aequales comitatus classe cateruas*

In-

Ingentem remis Centaurum promouet: ille
 Instat aqua, saxumque undis immane minatur
 Ardens, & longa sulcat maria alia carina.

De moribus, fortitudine, ac bellica
 virtute veterum Ligurum.

CAP. III.

ANTIQUISSIMA igitur gens Ligurum
 asperam, montosam, syluosamque, ac
 maritimam regionem sortita, duram
 & laboriosam vitam agebat, in cædendis arboribus
 ad nauium structuram, & colendis agris
 occupata. Sed molesta erat admodum agricul-
 tura ob soli malignitatem, quod lapidibus op-
 pletum ægre coli poterat, fructusque parum, ac
 emolumenti colonis afferebat. Eapropter maxi-
 mus eorum prouentus erat venatio, qua captæ
 feræ fructuum leuabant inopiam. Carnes item
 domesticæ, lac, mel, olera cibus erant, potus aqua,
 aut hordeacea potio, vt diximus, aut etiam vi-
 num, quod picatum, austerumque regio profere-
 bat; Atque ita Ligures prisco more, absque ali-
 quo apparatu, humi cubantes vitam traducebāt;
 Sic venatione, exercitioque continuo, ac victus
 parsimonia eorum corpora gracilia, ac dura
 reddebātur. Niuius insuper, montanisq; asperi-
 ratibus assueti, ne dum viri, sed etiam mulieres,
 agiles corpore, ac valida, animoque constantes,

1. Cicer. con-
 tra Rullum,
 Diodor. ver.
 antiq. l. 5. c. 2.
 & lib. 6. c. 9.
 Strab. Geogr.
 l. 4. Io. Boem.
 de morib. gæt.
 l. 3. c. 19.

&